

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 06.02.1973, sp. zn. 7 Co 623/72, ECLI:CZ:KSUL:1973:7.CO.623.1972.1

Číslo: 26/1974

Právní věta: Za cenu určenou odhadem (§ 399 odst. 2 o. z.) je třeba považovat obecnou cenu, za niž bylo možno věc prodat v době uzavření právního úkonu jako za cenu v místě a čase právního úkonu obvyklou.

Soud: Krajský soud v Ústí nad Labem

Datum rozhodnutí: 06.02.1973

Spisová značka: 7 Co 623/72

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Cena, Vozidla ojetá

Předpisy: 40/1964 Sb. § 399 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 26/1974 sb. rozh.

Za cenu určenou odhadem (§ 399 odst. 2 o. z.) je třeba považovat obecnou cenu, za niž bylo možno věc prodat v době uzavření právního úkonu jako za cenu v místě a čase právního úkonu obvyklou.

(Rozsudek krajského soudu v Ústí nad Labem ze 6. 2. 1973, [7 Co 623/72](#))

Okresní soud v Litoměřicích vyslovil rozsudkem neplatnost kupní smlouvy, uzavřené mezi žalobcem a žalovanými 25. 8. 1970, kterou žalovaní prodali žalobci osobní automobil Škoda - Felicia (typ 944). Žalobci bylo zároveň uloženo automobil žalovaným vydat a žalovaným bylo uloženo zaplatit žalobci společně a nerozdílně 33 000 Kčs, vše do 15 dnů od právní moci rozsudku. Žalovaným byla dále uložena náhrada nákladů řízení žalobci ve výši 1540 Kčs. Soud prvního stupně vzal za prokázáno, že žalobce koupil od žalovaných uvedený automobil za 33 000 Kčs, a že výše sjednané kupní ceny převyšuje cenu odhadní, kterou stanovil soudem ustanovený znalec částkou 28 092 Kčs. Z tohoto zjištění soud prvního stupně dovodil, že jde o neplatný právní úkon, protože podle ustanovení § 399 odst. 2 o. z. nesmí dohodnutá cena prodané věci přesahovat cenu stanovenou podle cenových předpisů, a není-li cena takto určena, pak cenu stanovenou odhadem. Jestliže v tomto případě smluvená cena přesáhla odhadní cenu, jde ve smyslu ustanovení § 39 o. z. o neplatný právní úkon a je povinností účastníků ve smyslu ustanovení § 457 o. z. vrátit si vzájemná plnění poskytnutá z této

smlouvy.

Odvolání proti tomuto rozsudku podali žalovaní. Namítali, že ceny ojetých osobních automobilů se řídí jen nabídkou a poptávkou a že mezi účastníky smluvená kupní cena byla v době uzavření kupní smlouvy obvyklou cenou, za niž se vozidla tohoto typu prodávala. Z tohoto důvodu považují kupní smlouvu za platnou a domáhají se proto změny napadeného rozsudku v tom smyslu, aby žaloba byla zamítnuta.

Krajský soud v Ústí nad Labem po doplnění dokazování změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl a rozhodl zároveň o úhradě nákladů řízení.

Z odůvodnění:

V řízení před soudem prvního stupně bylo zjištěno, že koncem srpna 1970 byla mezi žalobcem jako kupujícím a žalovanými jako prodávajícími uzavřena kupní smlouva, podle níž žalovaní předali žalobci osobní automobil Škoda - Felicia (typ 994) a žalobce žalovaným vyplatil 33 000 Kčs. Tento smluvní vztah se řídí ustanovením § 399 a násl. o. z. o kupní smlouvě. Podle ustanovení § 399 odst. 2 o. z. nesmí dohodnutá cena koupené věci přesahovat cenu stanovenou podle cenových předpisů. Nelze-li cenu takto určit, určí se odhadem. Zákon tedy předpokládá, že se účastníci o kupní ceně dohodnou; shoda o výši kupní ceny je nezbytnou náležitostí kupní smlouvy.

Tato smluvní volnost je však omezena zásadou, že dohodnutá cena koupené věci nesmí přesahovat cenu určenou cenovými předpisy. To platí i při prodeji použitých a opotřebovaných věcí. Vládním nařízením č. 99/1966 Sb. byly zrušeny některé právní normy, mezi nimi i vyhláška č. 89/1960 Sb. o tvorbě cen a prodeji ojetých osobních automobilů, tedy cenový předpis upravující tvorbu cen a prodej ojetých automobilů. Po zrušení vyhlášky č. 89/1960 Sb. neexistoval obecně závazný předpis, který by stanovil maximální ceny ojetých motorových vozidel (a takový obecně závazný cenový předpis neexistoval ani v době uzavření kupní smlouvy mezi žalobcem a žalovanými). Za takový předpis nebylo možno označit vyhlášku č. 47/1967 Sb., upravující toliko obecně ceny výrobků, prací, služeb a činností poskytovaných za peněžitou náhradu, jakož i působnost státních orgánů a socialistických organizací v oblasti cen, když tento předpis ani obecně se otázkou tvorby cen ojetých osobních automobilů nezabývá. Výnosem Českého cenového úřadu (uveřejněným pod č. 1/1970 Ústředního věstníku ČSR a oznámeným v částce 15/1970 Sb.) a výnosem Slovenského cenového úřadu (uveřejněným pod č. 15/1969 Ústředního věstníku SSR a oznámeným v částce 4/1970 Sb.) byly ceny ojetých motorových vozidel zařazeny do kategorie volných cen; jejich cena se tedy stanovila dohodou mezi prodávajícím a kupujícím. To odpovídalo ustanovením § 19 odst. 3 a § 44 odst. 1 vyhlášky č. 47/1967 Sb. ve znění vyhlášek č. 74/1969 Sb. a č. 89/1969 Sb. /1/ Výše ceny ojetých motorových vozidel nebyla tedy v době, kdy došlo mezi žalobcem a žalovaným k uzavření smlouvy o koupi osobního automobilu, obecně závaznými cenovými předpisy omezena.

To ovšem neznamená libovůli při sjednávání cen ojetých osobních automobilů. Zatím je i nadále třeba přihlížet ke skutečnosti, že dočasný nedostatek některých druhů automobilů bývá v jednotlivých případech důvodem ochoty zaplatit více za motorové vozidlo, než jaká je jeho skutečná hodnota, a proto i nadále je zapotřebí určité regulace cen. Nadále platí ustanovení § 399 odst. 2 o. z. o tom, že při nemožnosti stanovit cenu podle cenových předpisů určí se cena odhadem.

Soud prvního stupně při posuzování této otázky vycházel z ceny odhadní, jež byla určena znalcem částkou 28 092 Kčs. Postup znalce při stanovení této odhadní ceny nemá však podle názoru odvolacího soudu oporu v právních předpisech. Jak je totiž patrné z písemného vyhotovení jeho posudku i z výsledku znalce u dožádaného soudu dne 5. 4. 1972 i z jeho výsledku při odvolacím jednání dne 12. 12. 1972 řídil se při stanovení odhadní ceny Pokyny obchodního úseku podniku Mototechna, vydanými dne 17. 1. 1967 pod č. 3/1967. Odhadní cenu stanovil ze základní ceny po

přihlednutí k době užívání auta (tzv. směrová cena). K této směrové ceně přičetl přírážku (za opravu motoru a obnovu laku) a naopak odečetl 3 % za vadné řízení, takže s připočtením zůstatkové hodnoty pneumatik tímto postupem dospěl k odhadní ceně. Postup znalce odpovídá způsobu, jakým se stanovila nejvyšší cena ojetého motorového vozidla podle již zrušeného cenového předpisu (vyhlášky č. 89/1960 Sb. o tvorbě cen a prodeji ojetých motorových vozidel). Nejvyšší cenou podle ustanovení § 2 této dříve platné vyhlášky, za niž bylo možno vozidlo prodat, byla cena utvořená ze základní ceny odečtením srážky za znehodnocení, přičemž základní cenou podle tohoto předpisu se rozuměla maloobchodní cena nového, stejného nebo porovnatelného typu vozidla v den, kdy se ojeté vozidlo prodávalo. Při srážce za znehodnocení se přihlíželo ke stáří, technickému stavu vozidla, vybavení a ostatním vlastnostem, přičemž srážka za znehodnocení činila nejméně 20 %. Z toho je zřejmé, že shora uvedený postup znalce při určení odhadní ceny je totožný s postupem, jakým se podle tohoto již zrušeného cenového předpisu určovala maximální cena.

Takovýmto postupem stanovenou cenu nelze však považovat ve smyslu ustanovení § 399 odst. 2 o. z. za cenu odhadní. Jinak by totiž pouze v jiné formě figurovala tato cena odhadní maximální cena podle již zrušeného cenového předpisu.

Občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb.), ani jiné předpisy ovšem nedefinují, co je třeba rozumět cenou odhadní. Odhad použité věci mohou si účastníci kupní smlouvy provést sami; zpravidla tak činí a podle odhadu se potom dohodnou na výši kupní ceny, aniž vyžadují znalecký posudek. Možnost odhadu provedeného účastníky však neznamená, že každá cena dohodnutá mezi nimi na základě jejich souhlasného odhadu, je přípustná a nemá vliv na otázku platnosti kupní smlouvy.

Při nedostatku výslovného předpisu o tom, jak se má provádět odhad ceny ojetého vozidla, bylo nutno přesto vycházet z určitých předpokladů.

Za odhadní cenu podle ustanovení § 399 odst. 2 o. z. třeba považovat tzv. obecnou cenu. Tu lze definovat jako cenu věci v místě a čase obvyklou, tedy cenu věci téhož druhu, kvality, velikosti, stavu a podobně; jde proto o cenu, za kterou by bylo možno věc prodat v době, kdy došlo k právnímu úkonu. Je to vlastně dohodnutá průměrná kupní cena věci téhož druhu, kvality apod. Vychází se z nabídky a poptávky. Jiné nazírání na způsob stanovení odhadní ceny by i u ojetých motorových vozidel bylo nereálné a znamenalo by neúměrné riziko zejména pro prodávajícího, že kupující bude uplatňovat neplatnost kupní smlouvy i tam, kde nešlo o spekulaci nebo zřejmou předraženost. Je totiž obecně známo, že ceny ojetých motorových vozidel podléhají různým výkyvům (nyní rychle klesají). Určení obecné ceny jako ceny odhadní je tu proto nejvhodnějším regulačním hlediskem.

Odvolací soud proto uložil znalci doplnit posudek stanovením odhadní ceny podle cen obvyklých v místě a čase daného právního úkonu. Za cenu obvyklou nutno v tomto případě rozumět cenu věci v období, kdy došlo k uzavření kupní smlouvy; za tuto cenu pak v projednávané věci nutno považovat cenu, za niž se vozidla uvedené značky a typu obvykle prodávala v Severočeském kraji. Hladina cen, posuzovaná z hlediska místa a času, je totiž proměnlivá, protože podléhá působení nabídky a poptávky. Tato poptávka bývá různá v jednotlivých krajích a pro určení obecné ceny je důležité její stanovení právě s ohledem na čas právního úkonu i s ohledem na již zmíněný pokles ceny motorových vozidel. Znalec stanovil takto odhadní cenu po doplnění posudku částkou 33 000 Kčs, přičemž správně vzal v úvahu období celého roku 1970 a uvažoval přitom ceny, za něž se vozidla tohoto typu prodávala prostřednictvím zprostředkovatelské organizace (podniku Klenoty), a to v prodejně tohoto podniku v Ústí nad Labem. Znalec také správně při stanovení ceny vzal v úvahu 12 automobilů téže značky, které v této prodejně během r. 1970 byly prodány, přičemž uvažoval pouze vozidla, která měla přibližně stejnou kvalitu. Při takto určené ceně, která je v podstatě zprůměrovanou dohodnutou cenou, nelze totiž postupovat tak, že by se stanovila pouhým průměrem cen všech prodaných automobilů téže značky (typu), aniž by se přihlíželo k rozdílnosti jejich kvality. Vždyť cena ojetého automobilu, jehož údržba byla majitelem zanedbána, je jistě nižší, než cena

automobilu dobře udržovaného. Stejně tak se za vyšší cenu prodává automobil, který má najeto méně kilometrů, než např. automobil vyžadující generální opravu. Při stanovení této obecné ceny jako ceny zprůměrované nutno tedy brát v úvahu pouze cenu věcí přibližně stejné kvality, když jinak by neposkytovala obraz o skutečné hodnotě věcí.

Takto určenou cenu lze považovat za cenu odhadní ve smyslu ustanovení § 399 odst. 2 o. z. Z uvedených důvodů změnil proto odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl.

S ohledem na změnu rozhodnutí soudu prvního stupně rozhodl odvolací soud i o náhradě nákladů řízení u soudu prvního stupně.

1) Vyhláška č. 47/1967 Sb. ve znění vyhlášek č. 74/1969 a č. 89/1969 Sb. (jakož i citované výnosy Českého a Slovenského cenového úřadu) byly s účinností od 1. 1. 1974 nahrazeny vyhláškou č. 137/1973 Sb., na kterou ohledně cen sjednaných dohodou dodavatele a odběratele navazuje výnos Federálního cenového úřadu, Českého cenového úřadu a Slovenského cenového úřadu č. V-1/74 Cenového věstníku.